

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus
practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos
sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

Per XXXVI. Casus Exhibens Materiam de Conscientiâ, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure & Justitiâ

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus IV. De Conscientiâ perplexâ & scrupulosâ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39804

CASUS IV.

De Conscientiâ perplexâ &
scrupulosâ.

DEo data religiosa multa iudicat esse peccata qua non sunt 4. super delicto consororis interrogata, timet delictum occultum fateri, ne detrahat; etiam timet negare, ne mentiatur 1. Quia etiam multum angitur super vitâ præteritâ, se scrupulosam iudicat, & in omnibus utitur privilegiis scrupulosorum 5. peccata, de quibus non est omnino certa, non confitetur; consororibus invidere, & de iisdem malè loqui vanos scrupulos æstimat. De confessionibus in iuventute factis multum anxia de his tanquam scrupulosa à confessario non auditur ibid., & sæpè non absoluta quamvis multa dubia afferat, ad communionem mittitur, 3. postea in multis verè scrupulosa, timet se peccare, quoties confessario non inclinatur, omnes liberiùs secum loquentes de luxuria habet suspectos, in omnibus putat se egisse cum dubio, circa cogitationes impuras nunquam potest se resolvere; varios exquirere confessarios, nulli tamen nisi proprio iudicio acquiescit 6. Pro resolut.

QUÆR. I. Quid sit, & qualiter obliget conscientia perplexa?

R. Conscientia perplexa est dictamen, quo intellectus iudicat inesse peccatum utrique opposito, quorum tamen unum necessariò fieri debet v. g. putas te peccare peccato mendacii, & inobedientiæ, si Superiori te interroganti crimen occultum proximi non reveles; è contra si reveles, putas te peccare peccato detractiois. Item putas te peccare,

care,

care, si die festo negligas Missam, & etiam, si auditâ Missâ negligas ægrotum. Primum tunc remedium est, ut si possis, perplexitatem deponas, exquirendo aliorum consilia, consulendo libros, &c. Si enim possis deponere, & non deponas, peccas contra conscientiam agendo quodcunque ex oppositis, quia perplexitas est tibi voluntaria; si verò perplexitatem deponere non possis, elige, quod minus malum videtur; & si mala videantur æqualia, elige, quod vis, & non peccabis, quia malum non agis liberè.

2. QUÆR. II. Quid sit scrupulus & quæ ejus radix?

R. 1. Conscientia scrupulosa seu scrupulus est inanis apprehensio peccati, ubi non est, & hinc ortus timor atque anxietas: dicitur *apprehensio*, non judicium aut dubium, quia qui judicat, vel præcèticè dubitat, aliquid esse peccatum, & tamen illud facit, peccat contra conscientiam. E contra scrupulosus licitè agit contra scrupulum, dummodo ut talem cognoscat, & contemnat.

R. 2. Radix extrinseca scrupulorum est tentatio diaboli, ut bonum spirituale hominis impediatur, aut etiam permissio divina, ut anima magis purificetur, & in timore Dei solidetur: vel etiam, ut quis meliùs instruat, ut sciat compati, & suo tempore dirigere simili malo affectos. Radix intrinseca est varia, utpotè ignorantia, superbia, & pertinacia intellectûs nolentis prudentum consilio acquiescere, immoderatus timor omnis istius, quod habet speciem peccati, pusillanimitas, melancholia &c.

3. QUÆR. III. Quæ sint signa & remedia scrupulorum?

R. 1. Signa scrupulositatis sunt, si quis sapiens

cum inanibus dubiis redeat, si accepto prudentis consilio non acquiescat, sed varios consulat ac fatiget, stando tamen nullius iudicio nisi suo, si anxietates internas ridiculis motibus, & gestibus prodat, concutiendo v. g. caput, suspirando, frontem signando &c. Si eandem actionem anxie nunc intermittat, nunc repetat si apprehendat malum in eo, quod passim videt ab aliis probis hominibus fieri sine scrupulo, si faciat varias reflexiones circa innumeras circumstantias, si timeat ferme in quavis actione peccatum, & inquietetur continuo, nesciens prudentem suae anxietatis rationem reddere, si temere diffidat prudentiae vel peritiae Confessarii aut alterius, quem consulit &c. e contra pro scrupulosis haberi non debent, qui omnia mortalia & venialia etiam minima imo & eorum suspicionem ex timore filiali student vitare, illi enim non scrupulosi, ut laxiores iudicant, sed timorati vocandi sunt.

By. 2. Generalia scrupulorum remedia sunt 1. fervens oratio ad Deum juxta illud 2. Paralip. c. 20. *Cum ignoremus, quid agere debeamus, hac habemus solum residui, ut oculos nostros dirigamus ad te.*

2. Et praecipue, eligere & constanter servare eundem confessarium probum & expertum, ejusque consilio contra quavis trepidantis propriae rationis argumenta caecè obtemperare, & pro certo credere, non tantum se tunc in omnibus confessarium sequi posse, sed & debere, ne sequendo proprium iudicium se conjiciat in periculum corporis & animae; oportet autem, ut confessarius in dandis consiliis sit resolutus & cordatus, ne dum ipse anxie procedit, in scrupuloso anxietates augeat, vel diffidentiam causet; nec permittat, ut poenitens secum vel cum aliis multum de scrupulis loquatur, sed potius

D

rius

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

tius eas tanquam nugas & ineptias blandè diridendo, sermonem abscindat; & si præter scrupulos nil adferat, sine absolutione ad commotionem mittat.

3. Scrupulo se insinuanti in primis initiis aditum occludat, cogitationes ad alia divertendo; si pergat molestare, eundem contemnat & audacter contra eum agat.

4. Sæpè recogitet bonitatem & amabilitatem Dei, qui non vult mortem peccatoris, nec delectatur in ejus perditione; sentiat de Domino in bonitate, & cum scrupulosis non conversetur.

5. In dubiis resolvat se pro libertate, nec judicet aliquid esse mortale, aut se in mortale consensisse, nisi id certò deprehendat, nec confiteatur ea, quæ sunt dubia aut scrupulosa, sed tantùm ea, quæ manifestè peccata esse noverit, nec propterea exponit se periculo; tum quia potest & debet sequi regulas à suo confessario vel homine docto præscriptas; tum quia cum tanto suo damno & periculo hærendi in perpetua anxietate, non tenetur in majorem certitudinem inquirere.

6. Confessarius seriò attamen discretè moneat scrupulosum suæ obligationis obediendi confessario, & præscripta ab eo remedia adhibendi; proponat damna & incommoda ex iis oriri solita: Nam destruunt valetudinem, attenuant caput, vitam sæpe abbreviant, hominem quandoque ad insaniam redigunt, animam reddunt intricatam, desolatam, perplexam, quandoque desperabundam, confundunt intellectum, impediunt consolationes Spiritus S., retardant alacre exercitium virtutum, sæpe totum hominem insignibus talentis præditum reddunt ad omnes functiones ineptum, & faciunt inutiliter consumi vires tam corporis, quàm animæ & tempus miserè perdi, ita quoad rem omnes.

Ad casum,

R. 1.

1. Deodata judicans aliqua esse peccata, quæ non sunt, non habet scrupulum, sed iudicium erroneum, contra quod, si agat, peccat contra conscientiam, graviter vel leviter, prout iudicat se peccare, quam ob causam imprudenter se iudicat scrupulosam, quia etiam laxissimis conscientiis contingit habere iudicia erronea, scrupulus autem non est iudicium, sed apprehensio & timor peccati ubi non est, ut patet ex dictis.

2. Ipsius Deodatæ non erat iudicare de propria scrupulositate, cum etiam viri prudentissimi sæpè in rebus propriis cæcutiant, sed oportebat eam desuper audire iudicium hominis probi & intelligentis, hinc malâ fide utitur privilegiis scrupulosorum: non enim hoc omnibus licet, ideóque si non habeat rationes propabiles, se peccata dubia vel non admisisse, vel esse confessam, tenetur ea confiteri juxta dicta *Cas. 2. num. 12.*

3. Quòd invidiam & detractionem æstimet inanes scrupulos, est conscientia vincibiliter erronea, ideo enim hoc habet pro scrupulis, quia se temerè iudicavit scrupulosam; deinde invidia & detractio ex lumine naturali cognoscuntur esse mala, ideóque eorum malitia vix invincibiliter ignorari potest.

4. Nec ex hoc præcisè iudicanda est scrupulosa, quòd multùm angatur de vita præterita; sæpè enim homines, præsertim, qui fuerunt laxioris vitæ, meritò anguntur & dubitant, an ex pudore, malitia, aut negligentia culpabili aliqua peccata in confessione omiserint, an cum seridò dolore & proposito ad confessionem accesserint, occasiones proximas remove, inimicis ignoscere, ablata restituere parati fuerint &c. Hinc malè super his à confessario non auditur, non enim potest iudicari scrupulosa, nisi aliquoties fuerit audita, & ab experientia constet,

illam inanibus dubiis & anxietatibus divexari; aut si dubia sint quodammodo fundata, pro quietandâ semel pro semper conscientia ad confessionem generalem erit disponenda.

9. 5. Verè scrupulosa quamvis timeat se peccare mortaliter, si confessario non inclinēt, tamen non peccat, modò judicet esse scrupulum & ut talem contemnat.

6. Quòd liberiùs secum loquentes judicet esse luxuriosos, non est scrupulus, sed judicium temerarium, potest enim contingere, ut quis in unâ materia sit scrupulosus, in alia nimis laxus.

7. Quòd circa cogitationes turpes & similes non possit se resolvere, an deliberatè consenserit, vel non consenserit; item quòd in omnibus putet, se egisse cum dubio, est signum veræ scrupulositatis, solent enim scrupulosi timere peccatum, ubi non est, & judicare, quòd egerint cum dubio pratico, cum tamen fuerit speculativum, & quia hoc illis vix unquam est certum, semper possunt judicare pro sua libertate, nec debent ejusmodi dubia confiteri, nisi tam certi sint, ut jurare quasi possint, se peccâsse mortaliter: nec sufficit, quòd dicant, se certò habuisse turpes, v.g. cogitationes, iisque fuisse delectatos, sed debent esse moraliter certi se ejusmodi cogitationes voluntariè assumpsisse, vel plenè deliberatè consensisse, & ut malas cognovisse.

8. Inquirere novum & novum confessarium, est signum superbi & pertinacis intellectûs nolentis acquiescere alterius judicio: hujusmodi seridè est inculcandum, quòd, cum se ipsum præ spiritûs inopia dignoscere, minùs juvare possit, & cursitando de uno ad alium, causa sit, quòd nullus miserum ejus statum perfectè cognoscat, ideo ob pertinacem superbiam

justil-

justissimè hæc patiat, & omninò fiat incurabilis, nisi experti & probi viri (sicut ex charitate propria omninò obligatur) iudicio cœcè se submittat.

DE REGULA EXTERNA

Actuum humanorum, sive de
Legibus.

CASUS V.

De essentia & proprietatibus Legum.

EBaldus Theologus interrogatur 1. *Quid sit Lex?* 2. *Humana, divina, & an Leges Veteris Testamenti adhuc obligent.* 3. *Lex affirmativa, negativa, pœnalis.* 4. *Favorabilis, odiosa.* 5. *An materia levis cadat sub precepto gravi vel contra.* 6. *An actus interni.* 7. *An Lex naturalis, & positiva debeat promulgari.* 8. *Qualiter Lex Imperatoria, vel Pontificia.* 9. *Episcopalis, vel inferiorum Principum.* 10. *An Lex debeat acceptari.* 11. *An contra eam possit appellari.* 12. *Quid consuetudo: an possit habere vim legis.* 13. *Vel legem abrogare, & qua ad hoc requirantur, & quid si Lex improbet consuetudinem.* 14. *Quid si Papa vel Princeps sit invalidè electus, vel de hoc sit dubium.* 15. *Quid circa declarationes Cardin.* 16. *Quid in dubio, an Lex sit promulgata vel recepta, an obliget sub mortali vel veniali &c. An sit iusta &c.* 17. 18. *Quid in dubio an Legi sit satisfactum.* 19. *Quo tempore Leges implenda. Pro resolut.*

QUÆR. I. *Quid & quotuplex sit Lex?*

R. 1. *Lex in genere est recta agendorum omniumve ratio. Dividitur primò in naturalem,*

D 3

&